

ערכים וטנקים - ה"בייבי" של טליק

סיפורו של גדוד 79, גדוד הפטונים הראשון בצה"ל, הוא סיפור מופת של גדוד שהיה חוד החנית של השריון אשר שימש מקור השראה ודוגמה ליחידה מבצעית. הגדוד היה ה"בייבי" של טליק כמפקד גייסות השריון ערב מלחמת ששת הימים. קציניו הראשונים היו המובחרים שביחידות השריון שלוקטו ונקבצו בגדוד זה ולימים הפיצו את הערכים שספגו ביחידות שאליהם הגיעו בהמשך דרכם הצבאית.

סא"ל (מיל') דוד כספי*

חלקו הראשון של סיפור הקמת הגדוד, מפי אלוף (מיל') ג'קי אבן, בעריכת רמה ורדיאל, התפרסם ב"שריון" גליון 19 מאוקטובר 2003

לידי ביטוי בהיערכות ובארגון של גדוד 79 והפכו לזרז משמעותי במוטיבציה של המפקדים להמחיש ולממש דרך זו. לימים אכן קיבל טליק גדוד איכותי שהצדיק במידה רבה את ציפיותיו ממנו, גדוד שעשה את מה שמעבר ליכולות הרגילות (Beyond the capacity) שהיינו רגילים אליהן!

הרקע לקליטת הטנקים החדשים

סיפור הקמתו של גדוד 79 נחלק לשני חלקים: חלק א' – השתלמות מקצועית של קצינים בגרמניה (עליה סופר בגיליון 19 של "שריון"), וחלק ב' – הקמת הגדוד הלכה למעשה במחנה נתן שמדרום לבאר-שבע, אשר כללה גיוס כוח-אדם, הכשרה מקצועית וטכנית בניית שדרת הפיקוד של קצינים ובעלי תפקידים ואימוון מבצעי-קרבי. בשנת 1964 שבו לארץ מן ההשתלמות בגרמניה כ-40 קצינים ונגדים ובפניהם עמדה המשימה

מתוך שידע היטב את חשיבותה של האיכות האנושית ובמיוחד את הכישרון והאמנות של המפקד לנצל איכות זו, הייתה לו השפעה רבה על בחירת המג"ד לגדוד זה, כי הוא רצה "טנקיסט מלידה", כפי שראה בדמיונו, המשלב בתוכו את היסודות שהאמין בהם. בחוכמה רבה גם נתן למג"ד יד חופשית לבחור את קציניו ומפקדיו בגדוד. מתוך החשיבות הרבה שטליק ייחס למקצוענות ולידע הוא חיזק ופיתח מאד את תח"ש בעת כהונתו. בראש תח"ש עמד אז אל"ם מנחם (מנדי) מרון, לימים אלוף, שהיה מקציני השריון הוותיקים וסיים לימודי הנדסת תעשייה וניהול בטכניון לפני תפקיד זה. הרבה מעיסוקיו ומתשומת לבו של תח"ש הושקעו בגדוד במהלך הקמתו, וסא"ל אהוד אלעד ז"ל מתח"ש, שעבר השתלמות מקצועית בטנק המגח בארה"ב ובגרמניה, הופקד על ליווי קליטת המגחים בגדוד החדש. החתירה האולטימטיבית למנהיגות מקצועית, כפי שטליק הטיף ודרש, באה

גד' 79 – גדוד המגחים הראשון בצה"ל הפך ל"בייבי" של טליק בהיותו מפקד גייסות השריון. עבור טליק הפך גדוד זה וכל תהליך הקמתו ועיצובו לתמצית האידאולוגיה השריונית שלו ובו רצה למצות ולבטא את כל עקרונות המנהיגות והמקצוענות השריונאית, כפי שהאמין והטיף להם. זאת מתוך תקווה ומחשבה שהסטנדרטים של גדוד זה יחלחלו וישפיעו בהמשך על כל מערך השריון בצה"ל, כפי שאכן קרה. טליק גיבש את המקצוענות, הדייקנות והשלמות בביצוע, כתשתית ראשונית והכרחית לכל מנהיגות שריונאית. הוא ראה בהם את הסוד של מכפיל הכוח והעוצמה של השריון. לדידו, כדי למצות את המירב והמיטב מן הטנק והטכנולוגיות שלו צריך לשלב את חוכמת המנהיגות והפיקוד עם הידע המקצועי-טכני! על כן היה מעורה מאד וליווה מקרוב את הנעשה בשלבי הקמתו והתפתחותו של הגדוד ותבע לממש בו עקרונות אלה.

מפגש עם חלק מוותיקי הגדוד בבית השריון בתל-אביב

החזק של השהייה בצבא הגרמני (עם כל הסממנים הכרוכים בכך) והמשמעויות האישיות והמשפחתיות לגבי כל אחד מן המשתתפים במשלחת. אך כל הגורמים האלה, שהשפיעו על האנשים בצורה חזקה, הפכו **למנוף אדיר של מוטיבציה** ורצון אישי של כל אחד להיות באמת "הטוב ביותר" ולהיות חלק משפיע המשתייך לתהליך היצירה הראשוני והמיוחד שנמצא בו.

תפיסת "מהות הערכית" של הקמת הגדוד החדש

האָמון הרב שהקרינו ורחשו הממונים על המג"ד ג'קי אבן, אִפְשְׁרוּ לוֹ לַפְתַּח אֶת תְּפִישַׁת הַמְּנַהֲגוּת הַאוֹטוֹנוֹמִית שְׁלוֹ וְלִישֵׁמָה בִּיחִידוֹת, עַל פִּי חֲזוֹנוֹ הַאִישִׁי וְלִפִּי סֵף הַסְּטַנְדָּרְטִים הַגְּבוּהָ מְאֹד שֶׁקִּבַּע לְהַשְׂרִישׁ בְּגִדוֹד הַמַּתְהוּוּהָ. ג'קי ראה בהקמת הגדוד, מעשה יהודי-ציוני-חלוצי-היסטורי שמקפל בתוכו אתגר עצום של עשייה ערכית ומבצעית-מסוג אחר. הקמת גדוד 79 נתפסה אצלו כהזדמנות וכאמצעי של שינוי ועיצוב ערכים מחדש בשריון מתוך הנחה ותקווה שמעשה הגדוד יחלחל וישפיע על כל היחידות בחש"ן. ראייה מערכתית וחזונית שכזו, שגבולותיה באופקים רחוקים, כורכת עימה תובענות בלתי מתפשרת, פרפקציוניזם, אחדות הפיקוד והמטרה, התמדה והזדהות רגשית מלאה. המשמעות ההתנהגותית של חזון זה בימוים היא

ציפיות ומחויבות אישית

ציפיות אלו באו לידי ביטוי בהתעניינות הגוברת של בכירי הממשל והפיקוד בצה"ל ובביקורים הרבים שנערכו בגדוד במהלך הקמתו ובאימונים שהתקיימו בו. בין המבקרים היו ראש הממשלה דאז לוי אשכול, הרמטכ"ל יצחק רבין, מפקד חיל האוויר וראש אג"ם במטכ"ל עזר ויצמן, מפקדי חטיבה 7 - הרצל שפיר, צ'יץ' וגורודיש - והכל בלוי צמוד של טליק כמפקד הגייס וסגנו הרצל שפיר! לג'קי אבן הייתה הזכות לשרת כמ"פ תחת פיקודו של הרצל שפיר לאחר מבצע "קדש" כאשר הוסב גדוד 52 מחרמ"ש לטנקים. לג'קי הייתה מערכת יחסים טובה עם המח"טים שנתנו לו גיבוי וסייעו בידו להגיע לביצועים ולהישגים. מובן שכל זה **העצים והגביר** את תחושת האחריות והמחויבות אצל המג"ד וקציניו. כולם נשאו עיניהם אל המתרחש בתהליך הקמתו של הגדוד וקליטת הטנקים החדשים, וכאמור בתקווה ובציפייה גדולה שכושרנו המבצעי ביבשה, אכן יגבר כמה מונים! באווירה שכזו, אך טבעי היה שהלכו והצטברו בקרב המפקדים בעיקר לחצים ומתחים אישיים והתנהגותיים שכל אחד נשא אותם בלבו בדרוכו שלו והתמודד עימם כיאות, כדי להצדיק המוטו המרכזי של המג"ד: "להוות גדוד הטנקים הטוב ביותר המזרח התיכון". החוויה הגרמנית עוד הגבירה לחצים אלה כי נוסף לכך גם הממד הרגשי

העיקרית של קליטת טנקי הפטון אם-48-אי-1 והפיכתם ליחידה מבצעית לוחמת במערך השריון של צה"ל. ג'קי אבן (לימים אלוף) שהתמנה למג"ד 79 ועמד בראש המשלחת לגרמניה, גיבש לעצמו את תפיסת המנהיגות והמסרים המרכזיים שיבואו לידי ביטוי בתהליך הבנייה של גדוד זה, מן הרגע הראשון שהוחלט על היערכות מעשית לקבלת הטנקים החדשים בצה"ל. דדו - מפקד גיסות השריון דאז, ומאוחר יותר טליק, הפקידו בידו של ג'קי אבן, משימה מערכתית היסטורית שמשמעותה שדרוג משמעותי של היכולת והעוצמה של כוח השריון בצה"ל. הרבה פוליטיקה בינלאומית הייתה מעורבת בצעד זה, ברמה של ממשלות - ישראל, ארה"ב וגרמניה. היה זה תהליך מורכב ומסובך שהיה גורלי לגבי קביעת עמדתו של צה"ל והשריון מצד אחד, ומצד שני מתן מענה להתחזקות ולהתרחבות רחבת היקף בחזית הדרומית, מול מצרים שהגבירה את הסיכונים למלחמה נגד ישראל. קליטתם הצפויה של הטנקים החדשים שיוצרו בשנות ה-50, לעומת הסנטוריונים שנקלטו שנים אחדות קודם לכן והיו משנות ה-40, פיתחה ציפיות רבות בממשלה ובמטכ"ל של צה"ל והתחושה הייתה שהנה צפוי שיפור אמיתי בעוצמתו של השריון ומפנה של **קפיצת מדרגה** מבחינה איכותית וכמותית.

עבודה מאומצת סביב השעון, חריצות מקצועיות גבוהה, עמידה בסטנדרטים של ביצוע והכל תוך שילוב ותיאום סינרגי של כולם כדי להפיק את המירב מן המשאבים המושקעים.

מנהיגות מעצבת

אנסה לנתח, על קצה המזלג את סוג המנהיגות שהמג"ד אימץ לעצמו על-פי מספר מושגי יסוד מן הספרות המקצועית על "מנהיגות" בכלל. עבור המג"ד - קליטת הטנקים החדשים, הכשרתם המקצועית של האנשים והפיכתם לגדוד לוחם יעיל - כל אלה היו בבחינת מטרות חשובות שעליו להשיגן. אך המפתח לממש זאת על-פי הסטנדרטים המקצועיים הגבוהים שנקבעו הוא סוג "המנהיגות המעצבת" שאימץ לעצמו וכמוהו עשו קציני הגדוד האחרים. מנהיגות כזו מגלמת בתוכה ביטויי מנהיגות והתנהגויות שמקרינות לאנשים משמעות ותכלית לפועלם, מעצבת ערכים ומתאימה לצרכיהם, מפתחת בהם אמונה וביכולות אישיות, ובעיקר זו מנהיגות שמספקת השראה למונהגים!

היום קיימת בצה"ל מודעות גבוהה לעסוק בערכים של מפקדים וחיילים, וזאת בפרט לנוכח הפערים והשערים האידיאולוגיים והחברתיים הקיימים בחברה. ג'קי המג"ד הבין כבר אז שהתשתית הערכית האידיאולוגית של הגדוד היא שתהווה את "מונע המוטיבציה" בקרב אנשיו, כדי לתפקד בצורה הטובה ביותר ולעשותו לגדוד שיהיה אות ומופת בכל המובנים במערך השריון בצה"ל.

גם חבורת הקצינים בגדוד, שליוותה את המג"ד נסחפה ואימצה לעצמה עקרונות אלה ופעלה לפיתוח "רוח היחידה" במסירות ובנאמנות חברתית-מקצועית ובעיקר בגאווה רבה. (לימים, כ-20 מהם הגיעו לדרגת תא"ל ואלוף בצה"ל ולא מעט מהם זכו בעיטורי הגבורה, העוז והמופת). כל האנשים שגויסו לגדוד חשו שנכנסו לאווירה ערכית "אחרת" שדפוסיה שונים ממה שהיו רגילים עד כה. המג"ד תבע שלמות ביצועית והתמקצעות ללא גבול כמעט, וללא קשר עם מערכת תגמולים ישירה של "עשה וזכה", אלא מתוך התעלות והזדהות עם מטרת "הארגון" (הגדוד) והעומד בראשו.

השגת השפעה באמצעות הסגנון והמופת האישי איפיון את מנהיגותו של ג'קי. בכך הפך גם מודל לחיקוי ולהזדהות עם הערכים והמסרים שהנחיל בגדוד. השגתו של תהליך כזה של שינוי אישי אצל מפקד מאפיינת מנהיגות מבצעית המשקפת את ערכיו של המפקד.

הגדוד כולו, על קציניו וחייליו, אימץ לעצמו גם סממני הופעה והתנהגות שנועדו לחזק את ההרגשה שכאן מדובר "בזן אחר" של שריונאים. ארגון, סדר, לבוש, משמעת, הרגלי ניקיון וטיפול בטנקים, דייקנות בביצוע וכיוצא באלה, כל אלה לא היו אותם ערכים וסממנים חדשים "שגילוי" אותם בגדוד, אך בגדוד זה עשו אותם במלואם ועיצבו אותם מחדש תוך הכרה ושכנוע פנימי שזו הדרך להגשמת מטרת הגדוד כדי לעשותו גדוד משוריין מבצעי מעולה.

המג"ד שידר לאנשיו **איכויות מנהיגותיות** שיצרו אצלם הנעה והתלהבות מתמדת למיציא יכולותיהם וכשרונותיהם המקצועיים ובכך הקרין כלפיהם **השראה מדרבנת** להתמודד עם שלל הבעיות שעמדו בפני הגדוד בתהליכי הקליטה של הטנקים החדשים. זאת בין היתר נעשה גם באופן סמוי על ידי הופעתו החיצונית, דרכי ההתבטאות שלו, הקפדה על נימוסים ומשמעת צבאית ועל הדגשה מתמדת של תפישת עולמו לגבי **גדוד טנקים מבצעי שמתכוון למלחמה** מיומו הראשון, ועל המסרים הערכיים והסטנדרטים שהוא דרש. השראה כזו מחוללת רגשות ומלהיבה את הדמיון אצל קצינים וחיילים ואכן עקבותיה נותרו אצל רבים מהם עד היום הזה, ובאה לידי ביטוי בהתייחסותם של רבים אשר שירתו בגדוד הראשון של המגחים בצה"ל כנקודת מוצא רגשית, חוויתית, ומקצועית עבורם.

מן ההשתלמות בגרמניה אל מחנה-נתן בבאר-שבע

בתום ההשתלמות המקצועית של הקצינים והנגדים בגרמניה הוקצה מחנה-נתן שמדרום לבאר-שבע כבסיס קבע להקמתו של הגדוד. המקום היה מוזנח והתנאים הפיזיים שבמקום לא היו מתאימים למשימות שעמדו בפני הגדוד; אך למקום היו שני יתרונות חשובים - ריחוק ממרכז הארץ, כדי לשמור על סודיות מרבית, וחשוב יותר - הקירבה לשטחי אש ואימונים. הבעיה המרכזית שעמדה בפני פיקוד הגדוד הייתה שמירת התנופה והמשכיות ההתלהבות שאיפיינה את כל המשתתפים בהשתלמות בגרמניה.

כיצד לעשות כדי ליישם את הנלמד ולהנחיל לאנשים שגויסו לגדוד את הערכים ו"רוח היחידה" שפורטו לעיל. התחושה שהייתה אצל כולם בדבר הכניסה לעידן חדש בשריון דרשה "הוכחות" ו"הגשמות" בפועל. זו לא הייתה הפעם הראשונה שנקלטו בשריון טנקים חדשים. קדמו להם הסנטוריונים שנקלטו לראשונה כ-5 שנים קודם לכן, במסגרת פלוגה ז' בגדוד 82 בפיקודו של שמואל גורודיש (לכותב שורות אלו הייתה הזכות להימנות עם חמשת המ"מים הראשונים), ולפני הסנטוריונים, לפני "מבצע קדש", גם נקלטו טנקי האי-אם-אקס-13 הבעייתיים.

כלומר, בעשור שנים לערך התנסו צה"ל וחש"ן בתהליכי קליטה של שלשה סוגי טנקים שונים ועשוי היה להיות גם ארבעה סוגים, אם הבריטים היו מסכימים למכור את הצ'יפטיין באותו עשור לערך. אגב, באותו זמן לערך גובשה החלטה לייצר טנק ישראלי, הלא הוא המרכבה! לא ידועים לי פרטים, אם נלמדו לקחים ומסקנות מאירועים אלה - נראה לי שלא. אך מכל מקום האווירה ותנאי הזמן היו אחרים ושונים.

טליק מפקד הגייס הידוע במקצועיותו ובקפדנותו קבע את האסטרטגיה הכללית של הגדוד החדש שעליו להיות המקצועי ביותר, המבצעי ביותר והטוב ביותר בחיל. מה שיעשה בו, חזה טליק, יהיה דגם לכל השריון בצה"ל וכך האיכויות ששיגו בגדוד 79 יהיו לנחלת הכלל.

טליק תבע ודרש שליטה ומקצועיות מוחלטת

בהיבטים הפיזיים והטכנולוגיים של הטנק החדש בטרם שיעסקו, כרגיל, בשיפורים ושינויים בהם. סא"ל אהוד אלעד ז"ל נתמנה בתח"ש כמלווה ומבקר לתהליכי ההקמה של הגדוד מבחינה מקצועית.

לא תמיד זה עבר בשלום ולעיתים נשאר משקעים של "רגשות רעים" אצל מג"דים שנאלצו לוותר על קצינים איכותיים שלהם לטובת הגדוד החדש וזה הגיע עד לביטויים כמו "בוגדים" וכו'.

גם בשורות החיילים נבחרו בעלי איכויות, כמו אותה חבורה שהתנדבה לצנחנים וקיבלה נעלים אדומות ולפתע מצאה את עצמה בקורס נהיגה בבית-נבאללה, דבר שעורר אצלם התנגדות עזה והביא למעצר של 3 ימים עד שהבינו את גודל האתגר שלתוכו הם נשאבים בשריון.

מן ההיבט התורתי של "מקצועיות" הטנקיסט והכרה טכנית-חימושית של הטנק התגלו לא מעט בעיות בגלל המחסור בספרות מקצועית מתאימה. מה שהיה, נכתב בגרמנית והיה צורך להשקיע מאמצים מיוחדים בכתיבת מערכים ואיסוף "התורה" כך שאפשר להנחילה לצוותים ולמפקדים החדשים. החומרים מגרמנית תורגמו במקום על-ידי נעמן ואבירם.

מגרמניה הובאו כמה דברים כגון: צילומי פלקטים הממחישים רכיבים טכניים של הטנק, ספר הדרכה אמריקאי בסיסי שג'קי שמר אותו בכספת (הספר "תותחנות טנקים" שתורגם בסיוע של סמל אלחנני), וכמובן מה שרשמו ולמדו המשתלמים בתחומי ה"נט", התותחנות, הקשר והחימוש של הטנק.

ברור היה לכל שהגדוד צריך לספק וליצור לעצמו את מקורות המידע התורתי, ולצד גיבוש התורה המבצעית ותפיסת ההפעלה הקרבית של הטנק - חייב היה לפעול כבית-ספר לכל דבר בעניין הכשרת האנשים. כמובן שזה היה אתגר מקצועי אדיר לגדוד, בנוסף ליתר המשימות. מאוחר יותר, גם ניתן לגדוד המנדט לקיים בתוכו קורס מט"קים והכשרת מפקדים ברמות שונות.

דילמות ובעיות תורתיות רבות הביאו לוויכוחים ומחלוקות בקרב המפקדים, ומול תח"ש. תהליך גיבוש התורה בכל התחומים - המקצועי והמבצעי - התבסס על מה שנלמד בגרמניה, על הכישרון והפרשנות האישית של הקצינים ועל ההנחיות והמעורבות של תח"ש.

טבעי הדבר שמחלוקות אלו לא יהיו נקיות מריב על סמכויות ומהיבטים אישיים. במצב זה אישיותם וסמכותם של המג"ד והמ"פים שיחקו תפקיד מכריע בהסדרת הדברים ובגיבוש סופי של התורה ועקרונות האימון וההפעלה של הטנקים האלה, במסגרת מדורים מקצועיים כגון נט"ר, תותחנות וכו'.

פרפקציוניזם מקצועי וביצועי ותוצאות בסטנדרטים גבוהים, כמשנתו של טליק, היוו את העקרונות המנחים בכל אימון. ואם אתה מחנך אנשים ברוח זו טבעי שיישמו זאת בכל יתר התחומים של פעילותם - גם במחנה, גם בלבוש וגם במשמעת האישית. רעיון "אחדות המטרה" חילחל עד לאחרון החיילים בגדוד. וחשוב לא פחות

טנק הפטון הטוב והאהוב

גיבוש תורת הלחימה של הטנק עם טנק הפטון

יתרונותיו של הטנק וחסרונותיו הייחודיים חייבו גם הערכות מחודשת בחשיבה, לגבי תורת הלחימה עם טנק זה. ג'קי המג"ד סיגל לעצמו חשיבה מערכתית אינטגרטיבית בעניין זה כאשר היה ברור לו שמבחנה של תורת הלחימה, בין היתר, הוא במיצוי המרבי של הכלים והאמצעים שברשותך על יתרונותיהם וחסרונותיהם.

השאלה היא כיצד לתת את המענה הטוב ביותר למרכיבי הקרב העיקריים: תנועה ואש. אלמנט "התנועה" הוא מרכיב רחב וגמיש שיש בו אפשרויות שימוש רבות עם מגבלות שניתן, לרוב, להתגבר עליהן. אלמנט "האש" הוא יותר מוגבל באפשרויות השימוש וטווחי הירי וסוגי התחמושת עלולים להכתיב את מהלכי הקרב. מרכיב התנועה "הגמיש" יותר, עשוי לענות על המגבלות שלנו בשימוש באש ולפתוח פערים בטווח, בתזמון ובכיווני הלחימה.

כושר הניידות והעבירות המעולים של טנקי הפטון, איפשר למג"ד להדגיש את אלמנט התמרון, כערך חשוב ודומיננטי בהפעלת טנק זה בשדה הקרב. כהמחשה לכך – תלה ג'קי בלשכתו מפה גדולה של חזית הדרום מבאר שבע ועד סואץ ועד קהיר, מרחק של כ-300 ק"מ, רמז וסמל לייעודם העתידי של הטנק והגדוד. (עזר וייצמן התפלל ושאל: "מה, אתם חיל האוויר?!").

מערכת הפעלת האש המתקדמת של הטנק – מחשב ירי ומד טווח – נתנה אפשרות להוציא פגז מהר יותר ומדויק יותר וכן התאמנו בגדוד גם בפגזים חדישים יחסית, "מעיק" ו"חלול". מיצוי

הם היו בעלי תותח 90 מ"מ ומנוע בנזין. עיקר החידושים הטכנולוגיים המתקדמים שבו, היו במערכות הנהיגה וההסעה האוטומטית, מזקו"ם גמיש, עבירות טובה, מערכת בלימה משוכללת מחשב ירי, מד-טווח אופטי, נוחות הפעלה ותחזוקה, צריח איכותי יותר ממה שהיכרנו וחימוש מגוון לתותח (כולל מעיק-פלסטי). (זאת לעומת הסנטוריון שהייתה לו תחזוקה מסובכת, מערכת בלמים בעייתית, מערכת נהיגה מורכבת עם 5+2 הילוכים, מערכת הסעה כבדה ואיטית וללא מד-טווח). בסה"כ הפטון היה טנק אמין עם מיעוט תקלות, יחסית.

כך גם המעבר לציוד אמריקני הבטיח אספקה סדירה ויציבה יותר לעתיד לבוא. הערכה לא מוכחת שלי היא שכבר בשלב זה, הייתה מחשבה כלשהי בדבר הפוטנציאל הגלום בטנק הפטון, לגבי שיפורים אפשריים על-ידי החלפת המנוע לדזל והחלפת התותח ל-105 מ"מ.

ייתכן שטליק רמז על זה בהתבטאויותיו שבו תבע ללמוד ולהכיר היטב את הטנק, כפי שהוא מגיע, בטרם שמדברים על שינויים אפשריים. כפי שהיה בנושא התורתי הגדוד צריך היה בשלב זה, לסמוך רק על עצמו. בנושא החימוש הושקעו מאמצים רבים כדי לספק גיבוי תחזוקתי טכני ראוי לשמו. זה נעשה על-ידי אנשי החימוש של הגדוד שבחלקם למדו גם בגרמניה בחריצות ובדימיין יצירת. (חסרונותיו של הטנק נתגלו במלחמת ששת הימים כאשר צריחים "עפו" כתוצאה מפגיעה בלחימה, הימצאות שמן הידרואולי דליק ועמידות בעייתית של שריון הטנק).

העקביות האחידה שהלכו בה כל המפקדים שתרמה רבות להפנמת הערכים והנורמות וכללי ההתנהגות והתפקוד בגדוד.

טליק, שהיה "נציג הגדוד" במטכ"ל של צה"ל הדגיש שלא רק בחיל-האוויר, אלא גם בשריון יש תרבות טכנולוגית מפותחת של מקצועיות, קפדנות, וביצועים לפי סטנדרטים איכותיים.

סדר היום, בשלב זה של לימוד הטנק וההכשרה "במקצועיות" ובחימוש היה עמוס, מגוון ותובעני ביותר. התייחסות לטנק החדש הייתה כמעט אובססיבית – ללמוד ולדעת ולהכיר כל פרט ופרט טכני בו ולשלוט בכל מערכתיו בצורה יסודית. להכיר כל זה "בעיניים עצומות". כן גם נדרשו להקפיד מאוד בטיפול ובניקיון – כל טנק שהיה חוזר מן השטח היה מחויב, לדוגמה, לעבור שטיפה מלאה.

קרה גם שמפקדים פנו אל ג'קי והעלו בפניו דאגתם בדבר כושר הספיגה ויכולת הנשיאה של הצוותים – במתכונת זו של פעילות תובענית ועמוסה. המפקדים היו מוטרדים מאפקט "אנטי-מוטיבציוני" ואולי גם משבירה אצל החיילים. הקשבה והתייחסות לדאגתם הכנה של המפקדים מצד המג"ד היה חלק מן הפתרון.

טנק הפטון המגח, שדרוג העוצמה

טנק הפטון היה מן הדור המתקדם יותר של הטנקים בעולם, תוצר שנות ה-50, עם יישום לקחים כלשהם ממלחמת העולם השנייה.

הטנקים הראשונים הגיעו לארץ מגרמניה והיו מסוג אם-48-אי-1, שעליהם התאמנו אנשי הגדוד שם.

קורס מקצועות מחזור א'

להבין את פשר התופעה הייחודית הזו, המתרחשת עם יוצאי גדוד 79 הראשון. החל מן המג"ד אלוף ג'קי אבן, ועד לקצינים בכירים נוספים ששירתו בגדוד וכאמור הגיעו לדרגות תא"ל ואלוף – כולם להוטים להנציח ולספר על אירועי הקמת הגדוד בראשיתו! לא על מלחמות וקרבות שהשתתפו ולא על יחידות אחרות, שפיקדו במהלך הקריירה שלהם ושהיו לא פחות מפורסמות וטובות כמו גדוד 79 – אלא על הגדוד המיתולוגי הראשון של המגחים! זאת ועוד, אנשים אלה, גם מקיימים מפגשים חברתיים ונכנסים כאלה או אחרים, כל 5 שנים – שבהם מעלים שוב ושוב את חוויותיהם מאותה תקופה!

אפשר לספק לזה הסברים אינספור על המניעים של חבורה מיוחדת זאת, אך אציין רק כמה מהתרשמותי האישית. חווית הראשוניות, היא תמיד חוויה שנצרכת בתודעה לדורות ובוודאי חזקה במיוחד כאשר חווים אותה בסביבה תומכת ושותפה של אחוות לחמים ושל חברות מקצועית כאחד. העשייה יש מאין וההתמודדות עם קשיים שונים ומגוונים – אין ספק שיוצרת כור-היתוך של לכידות ואחוה אמיצה. וכל זה נשאר אצל בוגרי הגדוד ובפרט אצל הקצינים – עד היום הזה.

מפליא לראות עד כמה נשארה רשירה וקיימת עד היום הכריזמה האישית של המג"ד דאז. לכריזמה זו היה תפקיד מכריע בעיצוב רוח היחידה ובהנעת האנשים אך היא גם יצרה "גאוות יחידה" מיוחדת במינה – שמשמעותה הייתה עבור אנשי הגדוד אָמון רב מצד המפקד כלפיהם על היותם מה שהם ועל הזדהותם עם ערכי הגדוד.

תחושת השייכות שאנשים חשים עדיין כלפי כל מה שסימל עבורם הגדוד הראשון היא כה חזקה ששים לחוש אותה מחדש, בחברותא בכל עת שמזדמן להם מפגש כזה!!

סוף דבר

למג"ד ג'קי אבן נקרתה זכות גדולה לפקד על הקמת גדוד המגחים הראשון מראשיתו. זכות גדולה נוספת הייתה שלידו הייתה חבורה מופלאה ובעלי

מטווחים רחבה עם שלדות בטווחים ארוכים, תגילים ארוכים בשטח של יחידות משנה והכל תוך הדגשה יתרה של ערכי הקרב החשובים: תמרון, וניידות – להגיע לכל מקום בתיזמון נכון ובתותחנות מדויקת ומהירה.

סיכום הקמת גדוד 79 - תהליך מערכתי עם תשתית ערכים

■ טליק היה לאב הרוחני והפיקודי של גדוד 79, שלימים הפך מודל לחיקוי והשפעה על השריון כולו.

■ המאפיינים העיקריים בתהליך הקמתו של גדוד 79, שעשוהו ברבות הימים למודל למידה, התבססו על גישה ערכית-מערכתית ועל תפיסת עולם שגובשה אצל המג"ד בדבר אופיו, ייעודו ורוחו של הגדוד, עוד בשלבים ההתחלתיים.

■ קליטת הטנקים החדשים הייתה מדיום מצויין להנחלת האני-מאמין שלו ביחידה ויחד עם קציניו ומפקדיו נסחפו כולם לעשייה "מעל ומעבר" כדי להקים ולהכשיר גדוד למופת שכל משאביו משולבים יחד ומהווים אינטגרציה של מקצועיות, אמונה ביכולות, סטנדרטים גבוהים של ביצוע, משמעת אישית והתכוונות מתמדת לייעודם הצפוי של הגדוד והטנקים המשופרים, בזירת הלחימה העתידית.

הערכים השריונאים, שעוצבו והודגשו מחדש בגדוד – בתחומי המנהיגות, המקצועיות, אחרות הלוחמים, ובתחום המבצעי-טקטי, חלחלו והתפשטו ביחידות החייל האחרות ובאו לידי ביטוי מרבי במבחן העליון של מלחמת ששת הימים, בגדוד 79 ובגדוד 46 שהוקם מאוחר יותר.

אפשר להניח, גם בלי מחקר חברתי מעמיק, שהשפעתם של ערכים אלה, הפכו לנכסי צאן ברזל לעתיד לבוא – שהרי כעשרים מפקדים בכירים מ"בוגרי הגדוד", שעשו קריירה צבאית מוצלחת בדרגות תא"ל ואלוף (שכאמור חלק מהם זכו בעיטורים על לחימתם בקרב) לקחו עימם נכסים אלה ויישמו אותם בעשרות יחידות, מכל הדרגים שפיקדו עליהם!

כאשר הופנתה אלי בקשה, להכין כתבה זו, ניסיתי

מרבי של תכונות הטנק היה איפוא בתמרון ותנועה ארוכים ומהירים וברמת תותחנות מדויקת ומהירה ואפילו לטווחים של 4000 מטר בכינון ישר. בגדוד אף התאמנו בירי עקיף לטווחים ארוכים יותר לקראת הקרב על המים.

כדי להמחיש יתרונות עיקריים אלה, נבנו מסלולי הטנק שנועדו לאמן מפקדים, בהתאם לחשיבה זאת. כמו כן, הטיל המג"ד על פלוגותיו להתמודד עם מצבי קרב "ריאליים" ככל האפשר, שבהם פלוגת טנקים מבצעת תרגיל לחימה רצוף של 48 שעות בשטח, תוך עמידה במבחן התמרון, התנועה הארוכה, התחזוקה המשתמעת מכך והשימוש באש הפלוגתית.

אחד מרגעי השיא של אימון הגדוד היה בתרגיל דו-צדדי נגד גדוד 82 (סנטוריונים) בנוכחות טליק. גדוד 79 בפיקודו של ג'קי, עשה מהלך מדהים של איגוף עמוק ותימרון ותנועה מהירה באיגופו של גדוד 82. האפקט היה מרשים אצל כל הנוכחים והוכיח את את דוקטורנית התמרון הרחב של המג"ד כאחד מיסודות המיצוי של יתרונות טנק זה.

אירוע נוסף שהמחיש פעם נוספת את יתרונותיו של טנק זה בתמרון ובתנועה היה כאשר הוזעק להתייצב בסמוע שבאזור חברון, כאשר הגדוד נע בחלקו עם מכשירי נהיגת לילה והתייצב במקום הנדרש תוך זמן "לא צפוי" שהדהים את טליק ואת כל צמרת הצבא. כמובן שהשילוב בין כושרו של הטנק ורמת האימון הגבוהה של הגדוד היא שהביאה לכך, כלומר, הגדוד התאמן והוכשר לבצע משימות גדולות ארוכות טווח ולהיערך אליהם בצורה המקצועית והמהירה ביותר.

מיומנויות אלו של הגדוד הן לא רק עניין טכני יבש של נוהל ביצוע קרב, אלא הופנמו והושרשו בקרב המפקדים והצוותים כערכי חשיבה והתנהגות קרבית שהפכו לטבועים עמוק בראשם ובדמם.

"חינוך" זה נתן פירותיו מאוחר יותר במהלך קרבות רצופים של תנועה ארוכה ואש במלחמת ששת הימים וכן באו לביטוי גם במלחמת יום הכיפורים. הגדוד התאמן בשלב האימונים הטקטיים בשטח "בזירת לחימה" ככל האפשר מציאותית – פנורמת

פלוגת החימוש בפיקוד סרן יוחנן מגל

23. תא"ל (מיל') **יואל גונן**, שימש כמ"פ. טנקיסט בעל יכולת ארגון.
24. **יוסי לפר** ז"ל, בעל עיטור הגבורה במלחמת ששת הימים, שימש כמט"ק במחזור ד'.
25. סא"ל (מיל') **אהוד אלעד** ז"ל. מקום מיוחד בזיכרון ההיסטורי של הגדוד שמור לאהוד. הוא היה "טנקיסט מלידה", מקצוען מלידה, מקצוען בלתי מתפשר, מנהיג ומפקד שהקרין על סביבתו ואנשיו ביטחון ואמון. בשלב ההקמה של הגדוד שירת בתח"ש כאחראי על קליטת המגויסים וליווה את הגדוד באופן צמוד, תוך דאגה להשרשת ההיבטים המקצועיים של הטנק בגדוד. הידע הנוסף שרכש בארה"ב וגישתו הייחודית והרצינית היו לנכס חשוב לגדוד וסייעו רבות בהטמעת הדברים. עם אדם ברמתו ואיכותו של אהוד לא פלא שמדי פעם נתגלעו גם מעין חילוקי דעות והבדלי גישות – אך תמיד על רקע מקצועי-ענייני שהביא להפרייה נוספת בחשיבה הערכית של הגדוד בנושא האימון והלמידה של הטנק החדש. אהוד, קיבל פיקוד על הגדוד לאחר ג'קי אבן לפני מלחמת ששת הימים ונהרג במהלכה בקרב על הג'ירדי. על כך זכה בעיטור העוז.

הערות:

- סיפור ההתרחשות ההיסטורית והעובדות נלמדו מתוך ההקלטות של ראיונות אישיים עם המג"ד וקציני הגדוד דאז.
- משמעויות, פרשנויות, זיהוי ואבחון ארגוני של תהליכים ויחסים בין-אישיים, ניתוח המנהיגות, בתוך הגדוד המתהווה – נעשו לפי מיטב הבנתו ותפיסתי המקצועית בתחומים אלה.

* **סא"ל (מיל') דוד כספי** – שרינואי ותיק, היה מ"פ במלחמת ששת הימים וכן שימש מג"ד טנקים במלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן בחטיבה 514. הכתבה הוכנה על יסוד מפגש של וותיקי גדוד 79 ובהנחייה של אלוף (מיל') ג'קי אבן שהיה המג"ד הראשון של גדוד 79.

- בנט"ר שהשפיעה על פיתוח מערך החימוש והתחזוקה הטכנית ויד ימינו של המג"ד.
9. אל"ם (מיל') **יוחנן מגל** ז"ל, קצין חימוש של הגדוד. משנתו הייתה: "טנק לא נעצר בגלל בעיות חימוש".
10. תא"ל (מיל') **עמוס כץ**, טנקיסט בדם שהכשיר בגדוד אנשים בנט"ר. לאחר מכן שימש מ"פ ומפקד קמ"ט הראשון. בעל עיטור המופת במלחמת ששת הימים.
11. תא"ל (מיל') **גלעד אבירם**, הקמב"ץ הראשון של הגדוד, אחראי לריכוז מערכי שיעור, עסק בשיפור מתמיד של תורה, אימונים והכשרה. לאחר מכן שימש מ"פ.
12. תא"ל (מיל') **אריה קרן**, מ"פ ואוטוריטה טנקיסטית.
13. תא"ל (מיל') **יום טוב תמיר**, סמ"פ ומפקד מדור תותחנות. היה הקמב"ץ השני בגדוד.
14. אלוף (מיל') **יוסי בן חנן**, מ"מ, בעל יכולת כתיבה ועריכת מערכי שיעור בצורה מקצועית ביותר. בעל עיטור העוז במלחמת יום הכיפורים.
15. **יהודה כהן**, מ"מ, עסק הרבה באימון הצוות של המג"ח.
16. **ראובן פיביץ**, מ"פ המפקדה ראשון של הגדוד. התמודד בכישרון עם בעיות קשות של התארגנות וההקמה הראשוניות.
17. **שלום אנגל** ז"ל, מ"מ טנקים, שהה גם עם המשלחת הגרמנית. בעל מנהיגות שקטה ותקיפה.
18. **מרמוס**, רס"פ פעלתן. קצינים נוספים שהצטרפו לגדוד לאחר שלב הקמתו ולאחר שובם מהשתלמות פאטונים בארה"ב.
19. סגן **רוני מקלאוד** ז"ל. מ"מ בעל ערכים גבוהים במיוחד.
20. סגן **אילן מעוז**, היה בגרמניה. קצין בעל תושייה. שימש שלישי בגדוד במלחמת ששת הימים ובמהלכה התמנה מ"פ. בעל עיטור המופת במלחמה זז.
21. אלוף (מיל') **עמרם מצנע**, מ"מ וקצין בולט, היה למג"ד 79 במלחמת יום הכיפורים. בעל עיטור המופת במלחמת ששת הימים.
22. **דוד מנחם**, הביא עימו ידע רב מארה"ב.

תפקידים מרכזיים בגדוד, שסייעו בידו במלאכה – במקצועיות במסירות רבה ועל איכותם כבר הבאנו כהוכחה את מסלול הקידום שעשו רבים מהם בצה"ל, מאוחר יותר. את רובם אני מכיר היטב מניסיוני בחש"ן – ואני רוצה להביע בזאת את הערכתי המלאה לכולם!!
הרי לכם רשימה (אולי לא מלאה) של הדמויות העיקריות אשר היו שותפות למעשה להקמת גדוד מיוחד זה.

"קחו אנשים אלו"

- (על-פי ספרו של ג'. סיריל על שרינואים במלחמת העולם השנייה):
1. תא"ל (מיל') **אביגדור קהלני**, בעל עיטור הגבורה במלחמת יום הכיפורים ועיטור המופת במלחמת ששת הימים.
 2. **אדם ווילר** ז"ל, סגן של עמוס כץ בנט"ר. קצין עם ערכים ציוניים במיוחד.
 3. סרן **אמנון גלעדי** ז"ל. נפילת אמנון במלחמת ששת הימים דירבנה את אחיו הבכור גדעון גלעדי, ששירת כאיש מילואים בצנחנים באותה מלחמה, לעבור לשריון לשירות קבע ולהגיע לפלוגתו של אחיו אמנון. גדעון נפל במלחמת יום הכיפורים כמ"פ טנקים (ראה "שריון" גיליון 9, ספטמבר 2000).
 4. השלושה הנ"ל היוו צוות של מקצועניים אמיתיים שפיתחו והציגו **תוצאות** תכלית בירי ובתמרון טנק המגח ולמעשה קבעו את הסטנדרטים של ביצועי הטנק ועסקו בהכשרת תותחנים.
 5. סמ"ר **אליה יהונתן** – מ"מ טנקים.
 6. סמ"ר **בני ענבר** ז"ל, מ"מ טנקים, מראשוני המט"קים שהוסבו לפטונים ובלטו בתפקידם. בעל עיטור הגבורה במלחמת ששת הימים.
 7. אלוף (מיל') **חיים ארז**, מ"פ של הפלוגה הראשונה, מ"פ מוביל שהשפיע על רמת הביצועים בתמרון בתנועה, צליחה, ירי במסלולים מיוחדים, בתנועת יום ולילה ועוד. שימש סמג"ד במלחמת ששת הימים וקיבל פיקוד על הגדוד במהלכה לאחר נפילתו של אהוד אלעד ז"ל.
 8. תא"ל (מיל') **נתק'ה ניר**, סמג"ד 79, מומחיות